





SUN
CU,
UMEČE
VLADANJA
MAKIJA VELI

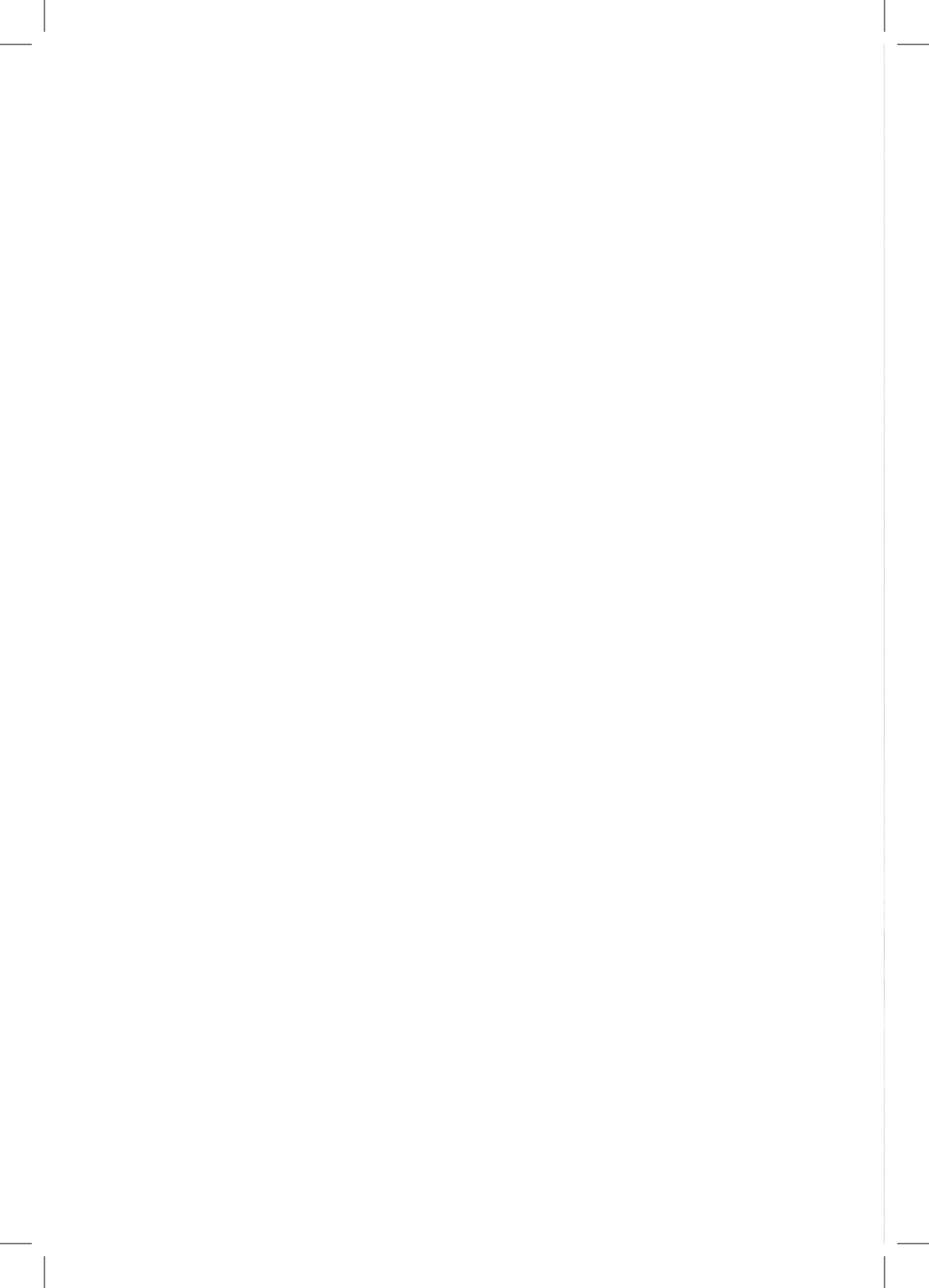
KONTRAST

Naziv originala:
Cu, Sun / Makijaveli, Nikolo

Art of war / Sun Zu i
The Prince/ Niccolo Machiavelli

Copyright © 2017 ovog izdanja, KONTRAST

SUN
UMEĆE CU
RATOVANJA



战略

strategija
nacrt
zbir
plan
séma

I STRATEGIJSKE PROCENE



Rat je za jednu državu od suštinskog značaja – to je *područje* smrti i života, staza opstanka i propasti, i zato mora da se prouči što je moguće bolje.

Područje podrazumeva lokaciju, mesto na kome se odvijaju oružane borbe – ukoliko steknete prednost, preživete; ako je izgubite – umrećete. Zato se za rat kaže da je područje života i smrti. Pod stazom se podrazumeva sposobnost prilagođavanja situaciji i sposobnost ostvarivanja pobeđe – ako je sledite, preživete; ako skrenete s nje, čeka vas propast.

Stoga, odluke donosite na osnovu pet činilaca, koristite svoje procene za upoređivanje, ne bi li tako ustanovili tačno stanje stvari. Tih pet činilaca su:

put, vremenski uslovi, teren, komanda i disciplina.

Vojni zapovednici su oni koji vrše procene ovih činilaca – na osnovu njih oni moraju prvo da procene sebe, a potom i protivnika, utvrđujući koja je strana u boljoj poziciji. Nakon toga moguće je utvrditi čije su šanse za pobeđu veće.

Pod *putem* se misli na motivisanje ljudi da podrže ciljeve svojih vođa, tako da bez straha podele s njima rizik smrti. Put podrazumeva ljudskost i pravednost. Jednom davno čuveni visoki državni činovnik upitao je jednog političkog mislioca za mišljenje o ratnoj problematici. Mislilac mu je odgovorio:

Ljudskost i pravednost jesu elementarni principi ispravnog komandovanja. Samo onda kada se vladanje ispravno vrši, narod oseća bliskost sa svojim vođama i ne preza da da život za njih.

Pod *vremenskim uslovima* podrazumevaju se godišnja doba. U davnoj prošlosti, u borbama protiv Huna, hladnoća je mnogim vojnicima odnela prste, a u borbama protiv plemena s juga mnogi su umrli od kuge. Razlog tome je što su se borbe odvijale beš leti i zimi.

Teren se odnosi na udaljenost, manju ili veću prohodnost, površinu i bezbednost. Za svaki vojni pohod poznavanje terena na kojem će se on odvijati je najvažnije. Kada vam je poznata razdaljina koju treba da pređete, možete isplanirati da li ćete krenuti najkraćim ili pak kružnim putem. Kada saznate koliko je put prohodan, znaćete kome dati prednost: pešadiji ili konjici. Kada upoznate površinu te oblasti, možete proceniti koliki će vam trupa trebati. Ako saznati koliko je teren bezbedan, moći ćete da procenite da li da se borite u grupi ili podeljeni po manjim jedinicama.

Komanda je stvar inteligencije, poštenja, humanosti, srčanosti i strogosti. Stari kraljevi smatrali su humanost najvažnijom od svih osobina, dok su vojni stručnjaci najviše cenili inteligenciju. Razlog za to je u činjenici da inteligencija podrazumeva i sposobnost planiranja i sposobnost da se u pravom trenutku izmeni plan radi postizanja većeg uspeha. Pod poštenjem podrazumeva se doslednost prema kažnjavanju ili nagrađivanju. Humanost podrazumeva emocije i saosećanje sa narodom, svest o tegobama s kojima se suočava. Hrabrost podrazumeva da se bez oklevanja iskoriste šanse koje vode do pobeđe. Pod strogošću podrazumeva se insistiranje na disciplini u vojsci putem striktnog kažnjavanja.

Pod *disciplinom* podrazumevaju se organizacija, sistem komandovanja i logistička podrška. Organizacija se odnosi na grupisanje trupa prema određenim pravilima. Sistem komandovanja odnosi se na oficirski kadar, koji drži trupe na okupu i predvodi ih. Logistička podrška podrazumeva organizovano snabdevanje trupa.

Nema generala koji ne zna za ovih pet uslova. Oni koji ih ispune biće pobeđnici; oni koji to ne učine, izgubiće. Stoga upotrebite ove procene za upoređivanje, da biste otkrili okolnosti, to jest koje političko rukovodstvo sledi pravi Put. Koji general je sposoban? Ko je u prednosti zahvaljujući klimi i terenu? Čija disciplina je čvršća? Čije trupe su jače? Čiji oficiri i vojnici su bolje obučeni? Čiji se sistem nagrađivanja i kažnjavanja bolje sprovodi? Tako možete znati koja strana će pobeđiti.

U starim, klasičnim tekstovima piše: „Ko se dobro ophodi prema meni, moj je vođa; onaj ko se surovo ophodi prema meni, neprijatelj mi je.” Veoma je važno da li je vladar human ili je okrutan. Imajte na umu ove savete, a zatim pomoću njih organizujte svoje trupe kako biste stekli prednost od samog starta. Organizacija snaga bi trebalo da bude stratejska, bazirana na tome koliko su okolnosti povoljne.

Zavaravanje protivnika je sastavni deo ratovanja

Kada ste sposobni, pretvarajte se da ste nesposobni. Kada ste jaki, pravite se slabi. Ovo znači da i pored toga što ste istinski sposobni i jaki, neprijatelj ima utisak da ste nesposobni i slabi, i zato ostaje nepripremljen. Varkama se služite protiv neprijatelja; komandovanje zahteva istinoljubivost.

Kada ste blizu, trudite se da ostavite utisak kako ste daleko; kada ste daleko, trudite se da ostavite utisak kako ste u blizini. Uvucite neprijatelja u borbu u kojoj imate dobre izgleda da pobedite. Glumite nered u svojim redovima, a potom udarite na neprijatelja složno i iskoristite njegovu zbunjenost. Kada su međusobno zaratile države Vu i Jui, država Vu je kao prethodnicu poslala tri hiljade razbojnika kako bi navela protivnika da misli da je vojno neorganizovana, tako je prevarila državu Jui da prva napadne. Neki robijaši su odbegli, neki su se predali; vojska države Jui borila se protiv njih, kako bi kasnije pretrpela poraz od vojske države Vu.

Kada su protivnici jedinstveni, pripremite se za borbu; kada su jaki, izbegavajte ih. Ako je neprijatelj kompaktan – što znači da postoji uzajamna ljubav između vlasti i podanika, da je sistem nagrađivanja i kažnjavanja zasnovan jasno na principima i poštenju i da su vojnici dobro obučeni – bolje je da ga se čuvate. Ne čekajte njegov napad da biste se pripremali.

Koristite gnev kako biste uneli zbrku u njegove redove. Kada se njihovi vojni zapovednici bučno razmeću, trebalo bi ih razdraživati dok se potpuno ne razbesne – tada će biti neuračunljivi i zaboraviće na svoju prvobitnu strategiju.

Svojom skromnošću izazovite njihovu oholost. Izmorite ih uzmicanjem. Napravite razdor među njima. Napadnite ih kada su nepripremljeni. Napadnite kada najmanje očekuju. Atakujte na njihova slabo branjena mesta, napadnite ih kada su bezbrižni, ne dajte neprijatelju da shvati kako bi trebalo da se organizuje. Zato se kaže da tokom borbenih dejstava odsustvo forme daje najbolje rezultate. Jedan veliki vojskovođa je rekao: „Najuspešniji potez je onaj koji se ne očekuje; najbolji plan je onaj za koji se ne zna.”

Raspored jedinica i poteza oružanih snaga ne smeju biti prerano otkriveni. To znači da informacija ne sme da dođe do javnosti. Tokom sukoba mora da se menja raspored jedinica, baš kao što voda menja svoje stanje – prilagodite se situaciji kada se sukobite s neprijateljem, ne dajte mu da otkrije vaše namere. Zbog toga o neprijatelju treba zaključivati umom, a situaciju osmotriti okom.

Najveća strategijska prednost je na strani generala koji već u komandnom štabu proceni da su se stekli neophodni uslovi za pobedu njegove vojske. Bez adekvatnog strategijskog aduta jeste general koji u glavnom štabu oceni da je pobjeda nemoguća, još pre bitke. Onaj ko je u strategijskoj prednosti, pobjeđuje; onaj ko je nema biće poražen – da i ne govorimo o onima koji nisu razradili nikakvu strategiju. Gledajući na stvari iz ovog ugla, sa sigurnošću mogu reći ko će pobediti, a ko biti poražen. Ako je vaša strategija mudra i sveobuhvatna, proračuni će vam doneti pobjedu, pa ćete pobediti i pre borbe. Ako je vaša strategija plitkouvna i kratkovida, vaši proračuni će biti beskorisni, pa ćete izgubiti pre nego što je borba i započela. Zato se kaže da:

pobjednici pobjeđuju i pre nego što pođu u rat, dok poraženi najpre idu u rat, pa tek onda pokušavaju da pobjede

**II VOĐENJE
RATA**

作戰

*borba
rat
izvođenje
vojnih
operacija*



Ako ratovanje potraje, čak i u slučaju da pobeđujete, vaše snage će oslabiti, a oštrica vašeg napada će otupeti; ako izvedete opsadu nekog utvrđenog grada, to će vam odneti mnogo snage. Ako vašu vojsku dugo držite na otvorenom prostoru, nećete imati dovoljno osnovnih zaliha. Oružane snage imaju loš predznak – ako ih koristite bespotrebno dugo, doći će do velikih stradanja. Kao što je rečeno:

Oni koji vole da se bore i tako iscrpljuju svoju vojsku, neće izbeći vlastitu propast.

Kada vaše oružane snage oslabe, oštrica vašeg napada otupi, vaša snaga se iscrpi, a vaše zalihe se istroše, neprijatelj će iskoristiti vašu nemoć i stati opet na noge. Tada vam ni mudri savetnici, ako ih imate, ne mogu pomoći da stvari do kraja preokrenete u svoju korist. Prema tome, znam da postoje brza i neuspela vojna dejstva, ali nikada nisam čuo da može postojati dugotrajan, a uspešan rat. Nema nacije kojoj je dugotrajan vojno angažovanje išta dobro donelo. Kaže se: budi brz kao grom koji udara i pre nego što čovek pomisli da poklopi uši rukama, brz kao munja koja sevnje brže od treptaja oka. Prema tome, oni koji nisu do kraja upoznati sa negativnim stranama upotrebe oružane sile, ne mogu do kraja biti ni potpuno svesni njenih prednosti.

Oni koji znaju kako se ratuje, ne mobilišu svoje trupe dva puta i ne snabdevaju ih hranom u tri navrata. To znači da se narod u samo jednom pokušaju poziva u vojsku i da se odmah postiže pobeda – ne idite kući po nove trupe. Na početku nosite svoje namirnice, a potom uzimajte hranu od neprijatelja.

Ako ponesete opremu iz svoje zemlje, a hranu uzimate od neprijatelja, imaćete dovoljno i oružja i namirnica. Kada neka zemlja osiromaši zbog vojnih dejstava, to je zato što vuče namirnice do udaljenog mesta. U tom slučaju, stanovništvo će neminovno osiromašiti. Oni koji su nastanjeni u blizini vojske, prodavaće stvari po višim cenama. Zbog poskupljenja, veći deo naroda će osiromašiti. Kada se namirnice prenose do udaljenih

mesta, narod se iscrpljuje troškovima. Na tržištima koja su u blizini vojske cene robe naglo skaču. Odatle je dugotrajno vođenje rata pogubno za svaku državu. Kada su izvori snabdevanja iscrpeni, zalihe se sakupljaju prinudnim putem. Kada se iscrpe moć i izvori zaliha, zemlja će postati siromašna. Narod ostaje bez sedamdeset procenata svoga budžeta, dok država mora da utroši šezdeset posto nacionalnog bogatstva kako bi pokrila troškove uništene opreme.

Narod je osnovna snaga jedne države; najbitniji uslov za njegovo blagostanje je hrana. Vladar mora da se pobrine za to i da ne bude rasipan. Zato je mudar onaj general koji hranu otima od neprijatelja. Svaki kilogram hrane oduzet neprijatelju isti je kao dvadeset puta više hrane koju ste sami nabavili. Za prenošenje jednog kilograma namirnica na veću udaljenost potrebno je dodatnih dvadeset kilograma hrane. Prema tome, besni vojnici će ubiti neprijatelja, a nagrađeni će uzeti njegova dobra. Ako nagrađite svoje vojnike delom stečenog plena, motivisaćete ih da se bore iz vlastitih pobuda, ne bi li stekli neprijateljeva dobra. Zato se kaže da tamo gde ima vrednih nagrada ima i smelih boraca. Prema tome, dajte nagradu onome ko u borbi dvokolica prvi zarobi najmanje deset dvokolica. Ali ako svi budu dobili nagrade, neće ih biti dovoljno. Zato nagrađite jednoga, kako biste motivisali ostale.

Pridobijte zarobljenike na svoju stranu, ne bi li se borili sa vama. Dobro se ophodite prema njima i vodite računa o tome šta im treba. Tako se savladava protivnik, a istovremeno jača i vlastita moć.

Ako se protiv neprijatelja borite neprijateljem, uvek ćete biti nadmoćni.

Dakle, u ratu nije važna upornost, već pobeda. Upornost se ne isplati. Vojska je kao vatra – ako je vi ne ugasi, goreće dok se ne ugasi sama od sebe. To nam govori da su životi mnogih ljudi i sudbina cele nacije u rukama vojskovođe.

Napad udarac juris

III STRATEGIJA NAPADA



Uopšte uzevši, zemlju je bolje pokoriti netaknutu, nego je razoriti. Bolje je bez žrtava pokoriti neprijateljsku vojsku, negoli je uništiti. Bolje naterati neprijateljske armije, bataljone i druge jedinice da se predaju bez borbe, negoli ih pobiti.

Veī Laoci je rekao: „U ratu morate proceniti svoje protivnike; treba da im oduzmete samopouzdanje i orijentaciju, tako da njihova vojska, iako celovita, postane neupotrebljiva – tako se pobeđuje u skladu s taoom. Ako uništite neprijateljsku vojsku i pobijete njihove generale, zaposednete bunkere, okupite rulju i porobite neprijateljsku državu, biće to pobjeda uz pomoć gole sile.” Zato nije najveće umeće uvek pobeđivati u bitkama – umeće je pokoriti neprijatelja bez borbe. Najbolje vojskovođe napadaju neprijateljevu strategiju. Sledeći najbolji potez je razdvojiti neprijatelja i njegove saveznike. Treći najbolji izbor je da se udari na neprijateljsku vojsku.

Nije dobar onaj general koji hoće po svaku cenu da se dokaže u borbi i svoje vojnike šalje u bitku bez razmišljanja. S tim u vezi, jedan čuveni car i vojskovođa je rekao:

Nije dobar general koji se za pobjedu bori samo golim mačevima.

Najgore je napadati grad. Opsadi grada se pribegava samo kao poslednjem izboru. Dajte sebi tri meseca kako biste pripremili neophodne naprave i još tri meseca kako biste obavili neophodne zemljane radove. Neki tvrde kako Učitelj Sung pod ovim podrazumeva da ne bi trebalo gubiti staloženost i jurnuti u napad. Zato on kaže da sve treba raditi staloženo. Ako general nije sposoban da smiri svoju agresiju, nego goni svoje vojnike da masovno jurišaju na utvrđeni grad, i tako izgubi trećinu svojih vojnika, njegov napad će imati pogubne posledice. Stoga ko dobro poznaje veštine vojevanja pobeđuje neprijatelja bez borbe, protivnička utvrđenja osvaja bez napora, za kratko vreme može da obori neprijateljsku državu.

Spretni vojni strateg kviri planove, podriava saveze, onemogućava snabdevanje ili preseca put, i tako bez rata biva pobjednik. Da bi pobjeda bila potpuna, morate osujetiti bilo kakav otpor. Tako će vam vojska biti odmorna, a ciljevi uspunjeni. To je suština strategije napada. Potpuna

pobeda se postiže kada vojska ne ratuje, kada se ne opsedaju gradovi, kada razaranja ne traju dugo, a neprijatelj se savlada mudrijom strategijom.

Dakle, pravilo vojnog dejstvovanja je da ukoliko je brojčana prednost deset prema jedan, trebalo bi pribeći opkoljavanju; ako je prednost pet prema jedan, trebalo bi napasti; ako je dva prema jedan, trebalo bi podeliti neprijatelja. Ukoliko ste brojčano izjednačeni s neprijateljem, borite se ako možete. Ako ste malobrojniji, držite se na odstojanju, ako možete. Ako ste mu nedorasli, bežite ako možete.

Ovaj savet važi u slučajevima kada su svi ostali parametri izjednačeni. Ako je vaša vojska disciplinovana, ako ste bodri, a oni bezvoljni, tada im se možete suprotstaviti i ako ih je više. Ako imate manje vojnika, snage, strategije i hrabrosti od protivnika, najbolje bi bilo da se povučete i čekate na bolje okolnosti za proboj. Prema tome, ako je slabija strana tvrdoglava, jača će je zarobiti. Ovo znači da ako mala zemlja pogrešno proceni svoju snagu i zameri se velikoj državi, biva neizostavno porobljena, bez obzira koliko je njena odbrana čvrsta. Anali Proleća i Jeseni kažu: „Ako niste dovoljno jaki, a pri tom ste dovoljno slabi, bićete poraženi.”

Generali štite državu. Kada su potpuno u tome, zemlja je snažna. Kada je njihova pomoć nepotpuna, zemlja je slaba. Ako generali ne pomažu vladarima i ako su prevrtljivi, država će biti slaba. Zato se ljudi na bitnim položajima moraju veoma pažljivo birati.

Dakle, postoje tri načina na koja vladar može ugroziti vojsku.

Kada vladar nije dovoljno upoznat sa situacijom pa naredi svojoj vojsci da napreduje u trenutku kada to ne bi trebalo ili naredi svojoj vojsci da se povuče kada ne bi trebalo, dolazi do sputavanja vojske.

Kada vladaru nije jasna vojna problematika, ali jednako ima udela u komandovanju svojim jedinicama, oficiri bivaju zbunjeni. Kada vladar nije upućen u ratne operacije, ali podjednako učestvuje u komandovanju vojskom, oficiri će oklevati. Onog trenutka kada vojskom zavladaju pometnja i neodlučnost, biće ugrožena. Takvo postupanje zbunjuje vojsku i vodi je u poraz. Ako biste da ratnim operacijama upravljate načinima civilnih vlasti, operacija će biti haotična.

Dakle, postoji pet uslova koji omogućavaju pobedu.

Pobeduju oni koji znaju kada treba, a kada ne treba da se bore.

Pobeduju oni koji znaju kada mu treba više, a kada manje vojske. Pobeduju oni u čijoj vojsci i viši i niži oficiri imaju isti cilj. Pobeduju oni koji imaju sposobne generale i koje vladar ne ometa. Ovih pet uslova su put